

**ŽMOGAUS TEISIŲ PADĖTIES
BLINSTRUBIŠKIŲ SENELIŲ GLOBOS NAMUOSE
STEBĖSENOS ATASKAITA**

2013-03-05 Nr. 2013/4-10
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius (toliau vadinama – Seimo kontrolierius) 2012-08-02 gavo ... (toliau vadinama – pareiškėja) skundą dėl Blinstrubiškių senelių globos namų (toliau vadinama – globos namai) darbuotojų veiksmų.

Pareiškėja skunde nurodė, kad globos namų gyventojai negali išvykti pas draugus ar gimines, jų asmens dokumentai laikomi administracijos seifuose, nėra sudarytos tinkamos gyvenimo sąlygos (dušai ir vonios nepritaikyti asmenims su negalia, kambariuose per mažai vietos ir kt.), nustatyta griežta dienotvarkė ir pan. Pareiškėja Seimo kontrolieriaus prašė atvykti į globos namus ir „ištirti asmens teisių į privatų gyvenimą ir laisvę pažeidinėjimą“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta). Pažymėtina, kad tyrimo metu paaiškėjo, jog pareiškėja šiuose globos namuose niekada negyveno, taip pat niekada nėra kreipusis į globos namų administraciją.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje veikia Žmogaus teisių padėties uždaroje laisvės apribojimo institucijose stebėtojų grupė, kurios pagrindinis uždavinys yra vykdyti prevencinę uždarų laisvės apribojimo institucijų stebėseną, siekiant užtikrinti šiose institucijose esančių asmenų teisių apsaugą ir jų laikymo sąlygas. Siekiant išsiaiškinti skunde nurodytas aplinkybes bei įvertinti gyvenimo globos namuose sąlygas ir žmogaus teisių padėtį, 2012-09-14 raštu Nr. 4/3D-3015 buvo kreiptasi į globos namų direktorių Algirdą Rymydį, prašant išsamiai atsakyti į pateiktus klausimus; 2012-11-07 buvo lankytasi globos namuose.

Toliau pateikiama informacija, gauta globos namų direktoriaus 2012-10-19 raštu Nr. 3-500, atsakant į Seimo kontrolieriaus klausimus, taip pat surinkta 2012-11-07 vizito metu ir iš kitų šaltinių. Pažymėtina, kad globos namų direktorius A. Rymydis 2013-02-14 raštu Nr. 3-107 pateikė paaiškinimus dėl Seimo kontrolieriaus pastabų, pateiktų atlikus stebėsenos vizitą.

Socialinės globos teikimo suaugusiems asmenims su negalia, senyvo amžiaus asmenims principus ir charakteristikas bei privalomus socialinės globos įstaigų teikiamos ilgalaikės, trumpalaikės socialinės globos kokybės reikalavimus reglamentuoja Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007-02-20 įsakymu Nr. A1-46 patvirtinto Socialinės globos normų aprašo 4 priedo „Senyvo amžiaus asmenų ir suaugusių asmenų su negalia ilgalaikės (trumpalaikės) socialinės globos normos, taikomos socialinės globos namams“ (toliau vadinama – Socialinės globos normų aprašas). Atkreiptinas dėmesys, kad nuo 2012-12-19 įsigaliojo nauja šio teisės akto redakcija. Atsižvelgiant į tai, žmogaus teisių padėties globos namuose juridinis įvertinimas bus atliekamas ir rekomendacijos teikiamos vadovaujantis naujos redakcijos teisės akto reikalavimais.

Nuo 2010-07-01 globos namų steigėjas yra Raseinių rajono savivaldybė.

Globos namai yra stacionari socialinės globos įstaiga, kurios paskirtis – užtikrinti ilgalaikę (trumpalaikę) socialinę globą nesavarankiškiems ar iš dalies savarankiškiems senyvo amžiaus asmenims ir suaugusiems asmenims su negalia, kuriems būtina kompleksinė nuolatinė specialistų priežiūra. Globos namuose apgyvendinami senyvo amžiaus ir suaugę asmenys su negalia, kuriems pagal senyvo amžiaus asmens bei suaugusio asmens su negalia socialinės globos poreikio nustatymo metodiką yra nustatytas ilgalaikės (trumpalaikės) socialinės globos poreikis (Gyventojų vidaus tvarkos taisyklių, patvirtintų direktoriaus 2012-06-18 įsakymu Nr. 1-27, 1 punktą).

Pagal Blinstrubiškių senelių globos namų nuostatų, patvirtintų Raseinių rajono savivaldybės tarybos 2010-09-09 sprendimu Nr. (1.1) TS-246 (toliau vadinama – Nuostatai), 1

punktą, globos namuose yra apgyvendinami senyvo amžiaus asmenys, kuriems būtina nuolatinė specialistų priežiūra bei kuriems nustatytas didelių vidutinių specialių poreikių lygis, taip pat suaugę darbingo amžiaus asmenys su fizine negalia, kuriems nustatytas 0–40 procentų darbingumo lygis.

Atkreiptinas dėmesys į skirtingą globos namų paskirties apibūdinimą minėtuose teisės aktuose. Taip pat pažymėtina, kad globos namų pavadinimas neatitinka įstaigos paskirties, kadangi pavadinime minimi tik „seneliai“, nors įstaigoje gyvena ir suaugę darbingo amžiaus asmenys su negalia.

Seimo kontrolierius pažymi, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra ne kartą konstatavęs teisinio reguliavimo aiškumo, teisinio reguliavimo tikrumo bei jo tinkamo įgyvendinimo svarbą. Iš šio teismo praktikos išplaukia, kad įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti aiškus, suprantamas, neprieštaringas, teisės aktų formuluotės turi būti tikslios, turi būti užtikrinamas teisės sistemos nuoseklumas ir vidinė darna, teisės aktuose neturi būti nuostatų, vienu metu skirtingai reguliuojančių tuos pačius visuomeninius santykius, ir šiais principais turi būti vadovaujamosi tiek kuriant teisę, tiek ir ją įgyvendinant.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlytina Raseinių rajono savivaldybės merui Algimantui Mieliniui bei globos namų direktoriui A. Rimydžiui imtis priemonių, kad globos namų paskirtį numatančios teisės aktų formuluotės, taip pat įstaigos pavadinimas būtų aiškūs, tikslūs ir neprieštaringi.

I. GLOBOS NAMŲ DUOMENYS

Globos namų vieta

Globos namai įsikūrę Paliepių sen., Blinstrubiškių kaime, Raseinių r., 200 metrų nuo pagrindinio kelio (Žemaičių plento). Iki Raseinių miesto yra 13 kilometrų, iki Viduklės miestelio – 2 kilometrai. Šalia namų esančioje autobusų stotelėje sustoja kai kurie tarp miestiniai ir rajoniniai autobusai. Įstaiga įsikūrusi buvusio savininko K. Jančevskio dvaro teritorijoje, užimančioje 6,53 ha plotą.

Blinstrubiškių kaime gyvena apie 150 žmonių, jame yra du trijų aukštų ir du dviejų aukštų daugiabučiai bei vienas vienbutis namas. Kaime, išskyrus nedidelę parduotuvę, esančią globos namų patalpose, jokių kitų įstaigų (pašto skyriaus, banko skyriaus, asmens sveikatos priežiūros įstaigos ir kt.) nėra.

Globos įstaiga nėra aptverta tvora, namų kiemas tamsiuoju paros metu apšviečiamas automatiškai įsijungiančiomis lauko lempomis, pritvirtintomis prie pastato.

Speciali tvarka globos namų gyventojams pageidaujant išeiti arba lankytojams įeiti nėra nustatyta. Globos namų gyventojams apribojimų išeiti nėra, lankytojams, išskyrus neblaivius asmenis, apribojimų įeiti į globos namus taip pat nėra, įstaigoje nėra ir išėjusių gyventojų bei įėjusių lankytojų registravimo sistemos. Nustatytos globos namų gyventojų lankymo gyvenamosiose patalpose valandos: vasaros metu nuo 8 val. iki 22 val., žiemos metu – nuo 8 val. iki 21 valandos. Gyventojai, išeidami iš globos namų, informuoja personalą: administraciją, socialinę ar medicinos darbuotoją, o norėdami išvykti ilgesniam laikui teikia prašymą.

Globos namų gyventojai pagal jų pageidavimą ir sveikatos būklę gali išeiti pasivaikščioti, apsipirkti (kaip minėta pirmiau, nedidelė parduotuvė veikia tose pačiose patalpose), lankyti artimuosius ir draugus, lankytis rajone ir seniūnijose vykstančiuose renginiuose ir pan. Nors globos namų darbuotojai informavo, kad apie vykstančius socialinius ir kultūrinius renginius gyventojai sužino iš skelbimų, kurie talpinami skelbimų lentoje, bei yra informuojami individualiai, tačiau pažymėtina, jog vizito metu įstaigoje jokių iškabintų skelbimų apie būsimus renginius nepastebėta.

Globos namų personalo teigimu, gyventojams pageidaujant, jų asmens dokumentai gali būti saugomi įstaigos seife, o esant norui arba reikalui, paprašę žodžiu gali juos gauti. Gyventojai asmens dokumentus gali saugoti ir patys, tačiau, kaip sužinota apsilankymo metu, tokių yra mažuma – apie 12 žmonių. Gyventojų teigimu, asmens dokumentą saugoti jie atiduoda savo noru;

Seimo kontrolierių įstaigos darbuotojams taip pat buvo pateikta prašymo asmens dokumentus saugoti seife pas vyriausiąjį slaugytoją kopija.

Globos namų biudžetas, gyventojų asmeninės lėšos

Gyventojo, kuris globos namuose buvo apgyvendintas iki 2007-01-01, ilgalaikė socialinė globa finansuojama iš asmens gaunamų pajamų (80 proc.) ir valstybės biudžeto lėšų. Gyventojo, kuris globos namuose apgyvendinamas po 2007-01-01, ilgalaikė ir trumpalaikė socialinė globa finansuojama iš savivaldybės, iš kurios asmuo atvyksta į globos namus, biudžeto lėšų. Jei asmuo steigėjo siuntimu į globos namus perkeliamas iš valstybės biudžeto finansuojamos įstaigos, jo socialinė globa finansuojama iš valstybės biudžeto lėšų.

Valstybės biudžeto lėšos 2010 ir 2011 metais sudarė 46 procentus viso globos namų biudžeto. 2012 m. globos namų biudžetas buvo 4,2 mln. litų.

Nuo 2007-01-01 apgyvendinti asmenys už gyvenimą globos namuose moka pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-10-10 nutarimą Nr. 978 „Dėl socialinių paslaugų finansavimo ir lėšų apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“. Vadovaujantis šiuo nutarimu patvirtinta metodika, yra apskaičiuota socialinių paslaugų kaina (1593,00 Lt – senyvo amžiaus asmens be sunkios negalios ir 1787,00 Lt – senyvo amžiaus asmens su sunkia negalia).

Finansuojamos socialinės globos kainą sudaro: bendroji socialinės globos lėšų dalis ir kintamoji socialinės globos lėšų dalis.

Bendrąją socialinės globos lėšų dalį sudaro šios išlaidos:

a) įstaigos administracinio, ūkinio ir aptarnaujančio personalo darbo užmokestis, valstybinio socialinio draudimo įmokos, darbdavių socialinė parama pinigais, kvalifikacijos kėlimo ir komandiruočių išlaidos;

b) išlaidos kitoms prekėms (kanceliarinės prekės, spaudiniai ir kitos prekės, susijusios su įstaigos administravimu;

c) transporto išlaidų dalis, tiesiogiai nesusijusi su socialinės globos teikimu (administracinio, ūkinio ir aptarnaujančio personalo transportas);

d) kitos išlaidos (šildymas, elektra, vandentiekis, kanalizacija, ryšių paslaugos, spaudiniai ir kt.).

Kintamąją socialinės globos lėšų dalį sudaro šios išlaidos:

a) profesinių grupių, susijusių su paslaugų teikimu, darbo užmokestis, valstybinio socialinio draudimo įmokos, darbdavių socialinė parama pinigais, kvalifikacijos kėlimo ir komandiruočių išlaidos;

b) maitinimo išlaidos;

c) išlaidos medikamentams;

d) išlaidos patalynai ir aprangai;

e) transporto išlaidų dalis, susijusi su socialinės globos teikimu;

f) išlaidos kitoms prekėms ir paslaugoms, kurios susijusios su paslaugos gavėjo poreikiais (slaugos, ugdymo, techninės pagalbos priemonės).

Globos namų biudžeto lėšos (procentais) išleidžiamos taip:

a) personalui ir administracijai išlaikyti – 55,6 %;

b) medicinos, slaugos ir reabilitacijos paslaugoms – 2,5 %;

c) medikamentams, reikmenims – 3,4 %;

d) maitinimui – 15,1 %;

e) patalpų išlaikymui, priežiūrai, remontui, renovacijai – 22,2 %;

f) personalo mokymams – 0,1 %;

g) gyventojų laisvalaikio veiklai – 1,1%.

Administracija informavo, kad į mokesį už gyvenimą globos namuose yra įskaičiuotos visos šių namų gyventojams teikiamos paslaugos.

Tačiau pažymėtina, kad, pagal Gyventojų vidaus tvarkos taisyklių 6 punktą, „[...] Jei skiriamas didesnis nei 8 kv. m. miegamojo kambario plotas, gali būti imamas papildomas mokeskis

pagal steigėjo patvirtintus įkainius“, pagal 13 punktą, „[...] Už papildomas paslaugas mokama remiantis globos namuose nustatytais įkainiais ir tvarka, suderinta su steigėju. [...]“.

Vizito metu globos namų direktoriaus paprašius patikslinti, už kokias paslaugas imamas papildomas mokestis, jis paaiškino, kad „papildomas mokestis imamas už pagerintas gyvenimo sąlygas“, įkurdinus gyventoją vienviečiame kambaryje. Pagal Raseinių rajono savivaldybės tarybos 2010-09-09 sprendimu Nr. (1.1) TS-248 „Dėl teikiamų paslaugų kainų sąrašo Blinstrubiškių senelių globos namų gyventojams patvirtinimo“ patvirtintą paslaugų kainų sąrašą, taip pat papildomai turi būti mokama už šarvojimo patalpų paruošimą, šarvojimą ir priežiūrą (50 litų), mirusio prausimą, aprengimą, paruošimą laidojimui (50 litų), taip pat televizoriaus, šaldytuvo (po 0,25 litus už parą) ir šildytuvo (0,70 litų už valandą) naudojimą kambaryje, papildomą patalpų valymą (10 litų), rūbų ir patalynės keitimą (10 litų), taip pat gydomojo masažo ir fizinio terapinio gydymo paslaugas (nuo 2,3 iki 23,20 litų).

Gyventojai, piktnaudžiaujantys alkoholiu, gali prašyti socialinio darbuotojo saugoti savo pinigus seife, šitaip užtikrinant, kad jie nebus išleidžiami alkoholiniais gėrimams. Tokiu atveju asmuo pasirašo sutikimą (Seimo kontrolierių įstaigos darbuotojams buvo pateikta tokio sutikimo kopija).

Gyventojams su fizine negalia apsipirkti padeda socialiniai darbuotojai. Pastebėtina, kad vizito metu globos namų gyventoja (vardas ir pavardė Seimo kontrolieriui žinomi), turinti regėjimo negalią, skundėsi, kad kelis kartus prašė socialinio darbuotojo iš jos asmeninių lėšų nupirkti radiją, tačiau į jos prašymą nebuvo atsižvelgta. Apie tai vizito metu buvo informuotas globos namų direktorius, jis Seimo kontrolierių įstaigos darbuotojams pažadėjo šią problemą išspręsti. Globos namų direktorius A. Rimonydis Seimo kontrolierių informavo, kad ši gyventoja radijo aparatą yra gavusi iš Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos Raseinių skyriaus, todėl pirkti dar vieną radijo aparatą iš jos asmeninių lėšų nėra tikslinga.

Vizito metu gyventojas (vardas ir pavardė Seimo kontrolieriui žinomi) skundėsi, kad socialinis darbuotojas paėmė iš jo pinigus, tačiau parduotuvėje jam nieko neperka. Globos namų direktorius A. Rimonydis Seimo kontrolierių informavo, kad gyventojas skundas neatitinka tikrovės, kadangi asmuo savo pinigais disponuoja pats (tai patvirtina Seimo kontrolieriui pateiktos išmokų išmokėjimo kvitų už 2012 metus kopijos).

Globos namų vidaus veiklos vertinimas, teikiamos socialinės globos kokybės vertinimas, žmogaus teisių padėties stebėseną

Įstaigos administracija informavo, kad per paskutiniuosius penkerius metus žmogaus teisių padėties stebėseną globos namuose nebuvo atlikta. Tačiau vieną kartą per metus vykdomas įstaigos vidaus veiklos vertinimas, surašoma veiklos ataskaita.

Taip pat pažymėtina, kad, Socialinių paslaugų priežiūros departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau vadinama – Departamentas) direktoriaus Aivido Keršulio pavedimu, 2012-04-04 buvo įvertinta globos namų teikiamos socialinės globos kokybė, t. y. buvo įvertinta globos namų teikiamos socialinės globos atitiktis Socialinės globos normų aprašo 4 priedui (teisės akto redakcija, galiojusi iki 2012-12-19) ir specifiniams reikalavimams, nustatytiems atskiruose teisės aktuose.

2012-04-24 buvo surašyta Departamento pažyma Nr. ĮVP-6 „Dėl Blinstrubiškių senelių globos namų teikiamos socialinės globos kokybės vertinimo“, kurioje išdėstytos šios globos namų teikiamos socialinės globos atitiktis socialinės globos normoms išvados:

- 1) „individualus socialinės globos planas neatitinka kai kurių socialinės globos normose keliamų reikalavimų“;
- 2) „skiriamas nepakankamas dėmesys gyventojų aprūpinimui reikalingomis slaugos priemonėmis“;
- 3) „globos namai nepakankamai skatina ir užtikrina asmenų su fizine negalia socialinę integraciją“;
- 4) „skiriamas nepakankamas dėmesys nesavarankiškų asmenų savarankiškumo ugdymui ir

palaikymui“;

5) „asmenims nesudaroma galimybė pateikti pageidavimus dėl maisto produktų ar patiekalų asortimento“;

6) „sutartis tarp gyventojų ir įstaigos neatitinka socialinės globos normose keliamų reikalavimų“;

7) „ne visos higienos patalpos aprūpintos būtinomis asmens higienos priemonėmis“;

8) „globos namuose higienos patalpomis naudojasi tiek vyrai, tiek moterys“;

9) „globos namuose dušų ar vonių skaičius neatitinka teisės aktų reikalavimų“;

10) „ne visos asmens higienos patalpos patogios naudotis ir užtikrina privatumą“;

11) „globos namų valgykloje nepakankamas skaičius praustuvių“;

12) „globos namuose dirbančio personalo skaičius ir sudėtis neatitinka teisės aktų reikalavimų“;

13) „ne visų darbuotojų, teikiančių socialinę globą, profesinė kvalifikacija atitinka teisės aktų reikalavimus“;

14) „kai kurie globos namų Nuostatų punktai prieštarauja Gyventojų vidaus tvarkos taisyklių punktam“.

Globos namai 2012-06-21 raštu Nr. 3-304 informavo Departamentą apie tai, kas padaryta arba bus padaryta ateityje atsižvelgiant į Departamento pažymoje pateiktas išvadas.

Pažymėtina, kad toliau šioje pažymoje bus atsižvelgiama į Departamento pateiktas išvadas ir į globos namų pastangas pašalinti nustatytus trūkumus.

Gyventojai

Lankymosi globos namuose metu socialinė globa buvo teikiama 183 asmenims (įstaigoje yra 230 vietų), iš jų 82 buvo vyrai ir 101 moteris. Globos namuose yra laisvų vietų, tad nėra laukiančiųjų apgyvendinimo juose sąrašo. 2011 m. įstaigoje buvo apgyvendinti 36 asmenys.

2011 m. ir 2012 m. asmenų, palikusių globos namus ir išvykusių savarankiškai gyventi, nebuvo, išskyrus vieną, kuris 2012 m., pasibaigus trumpalaikės globos sutarčiai, išvyko gyventi prižiūrimas giminių.

Į kitas globos įstaigas 2011 m. buvo perkelti 3 gyventojai, 2012 m. į kitas globos įstaigas nebuvo perkeltas nė vienas asmuo. Globos namuose 2011 m. mirė 28 žmonės, o iki 2012 m. spalio 1 d. į amžinybę buvo išėję 32. 2011 m. ir 2012 m. globos namuose savo noru iš gyvenimo nepasitraukė nė vienas.

Globos namuose gyvena trys neveiksnūs asmenys, kurių globėjai yra šeimos nariai ir artimieji. Riboto veiksnumo asmenų globos namuose nėra. Darbuotojai informavo, kad įstaiga nesikreipė į atitinkamas institucijas dėl neveiksnumo nustatymo peržiūrėjimo, kadangi, jų teigimu, gyventojai, kuriems nustatytas neveiksnumas, turi „sunkias kompleksines negalias“ ir jų sveikatos būklė negerėja.

Vyrai ir moterys globos namuose gyvena atskirai. Poroms, pageidaujančioms gyventi kartu, suteikiamas atskiras kambarys.

Pažymėtina, kad vizito metu buvo apklausta apie 50 gyventojų.

Darbuotojai

Globos namuose, 2012-10-01 duomenimis, dirbo 102 darbuotojai. Raseinių rajono savivaldybės tarybos sprendimu yra patvirtinti 99 etatai.

Dienos metu pagal grafiką dirba 5–7 slaugos darbuotojai, o švenčių ir poilsio dienomis šį darbą atlieka po 2 slaugos darbuotojus. Iš slaugos darbuotojų nakties metu dirba 1 budintis slaugytojas ir 3 socialinio darbuotojo padėjėjai (tai patvirtina Seimo kontrolieriui pateiktos darbo grafikų kopijos). Darbuotojų teigimu, smurto atvejų nakties metu nėra buvę, todėl jokios smurto prevencijos priemonės nėra ir nebuvo vykdomos.

Pažymėtina, kad Departamentas 2012-04-24 pažymoje Nr. ĮVP-6 dėl globos namų

teikiamos socialinės globos kokybės vertinimo konstatavo, kad globos namuose dirbančio personalo skaičius ir sudėtis neatitinka teisės aktų reikalavimų: „nėra įsteigta slaugytojo padėjėjo pareigybės darbuotojų“, „nepakanka socialinio darbuotojo, kineziterapeuto / masažuotojo/ užimtumo terapeuto pareigybės darbuotojų“ (vadovaujantis Socialinę globą teikiančių darbuotojų darbo laiko sąnaudų normatyvų, patvirtintų Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006-11-30 įsakymu Nr. A1-317, 14.1–14.3 punktų nuostatomis, asmenų su sunkia negalia globai turėtų būti įsteigta ne mažiau kaip: 30,52 slaugytojo padėjėjo pareigybės; 10,29 socialinio darbuotojo pareigybės (įstaigoje yra 9 socialinio darbuotojo pareigybės); 3,27 kineziterapeuto / masažuotojo / užimtumo terapeuto pareigybės (įstaigoje įsteigta 1 masažuotojo pareigybė).

Atsižvelgdama į Departamento pateiktas rekomendacijas, globos namų administracija pažadėjo 2012 metais įsteigti dalį būtinų slaugytojo padėjėjo etatų, o 2013 metais – ir kitų reikalaujamų pareigybių etatus.

Visi globos namų darbuotojai teisės aktų nustatyta tvarka yra pasitikrinę sveikatą, taip pat įgiję higienos ir pirmosios pagalbos teikimo sričių žinių.

Nuolat tobulinti savo profesinius įgūdžius dalyvaudami mokymo programose privalo buhalterijos darbuotojai, slaugytojai, socialiniai darbuotojai ir socialinių darbuotojų padėjėjai. Administracijos teigimu, kiekvienais metais numatomas profesinius įgūdžius tobulinsiančių darbuotojų skaičius ir temos, teikiami prašymai-paraiškos mokymo centrams.

2011 ir 2012 metais mokymo kursuose dalyvavo 10 slaugytojų (kėlė profesinę kvalifikaciją), 21 socialinio darbuotojo padėjėjas (išklaušė įžanginę socialinio darbuotojo mokymo programą), 5 socialiniai darbuotojai (tobulino žinias kaip socialinio darbo praktikai). Globos namų administracija nurodė, kad darbuotojai sėmėsi šių sričių žinių: rehabilitacija ir vietos paslaugos; psichikos sveikatos priežiūra ir psichotropinių medikamentų skyrimas; psichinės sveikatos ir socialinės rūpybos teisė; žmogaus teisės; žmonių su specialiaisiais poreikiais teisių ir pagrindinių laisvių apsauga; smurto samprata, kontrolė ir prevencija; bendroji sveikatos priežiūra.

Departamento išvadose buvo konstatuota, kad ne visų darbuotojų, teikiančių socialinę globą, profesinė kvalifikacija atitiko teisės aktų reikalavimus – tik 8 iš 16 socialinių darbuotojų padėjėjų buvo išklaušę įžanginio socialinio darbuotojo padėjėjo mokymo programos ne mažiau kaip 40 valandų (vadovaujantis Socialinių darbuotojų ir socialinių darbuotojų padėjėjų profesinės kvalifikacijos kėlimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006-04-05 įsakymu Nr. A1-92, 19 punkto nuostatomis, „įžanginius socialinio darbuotojo padėjėjo mokymus privalo išklausti kiekvienas asmuo, kuris pradeda dirbti socialinio darbuotojo padėjėju ir kuris neturi socialinio darbo ar jam prilyginto išsilavinimo“; „įžanginių socialinio darbuotojo padėjėjo mokymų trukmė turi būti ne trumpesnė kaip 40 valandų“).

Atsižvelgiant į Departamento pateiktas rekomendacijas, socialinio darbuotojo padėjėjams, neturintiems socialinio darbo ar jam prilyginto išsilavinimo bei neišklause išžanginių socialinio darbuotojo padėjėjo mokymo programos, 2012 m. birželio mėnesį buvo organizuoti 40 val. trukmės įžanginiai socialinio darbuotojo padėjėjo kursai.

Pažymėtina, kad globos namuose dirbančių asmenų darbo kokybei gerinti būtų aktualios ir šios temos: Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencijos reikalavimų taikymas; agresyvaus elgesio valdymas; būdai išvengti laisvės apribojimų, suvaržymų bei izoliavimo taikymo; išimtinės situacijos, kuomet laisvių apribojimai, suvaržymai ir izoliavimas galėtų būti taikomi. Kadangi globos namų darbuotojai nėra mokęsi šių dalykų, globos namų direktoriui rekomenduotina sudaryti jiems tokią galimybę.

Gyventojų ir darbuotojų saugumas, smurto atvejai

Globos namuose įrengta pagalbos kvietimo sistema – gyvenamuosiuose kambariuose prie kiekvienos lovos įrengti pagalbos kvietimo mygtukai, o kvietimo signalas yra girdimas budinčio slaugytojo. Gyvenamuosiuose kambariuose taip pat įrengta priešgaisrinės automatikos sistema su dūminiais jutikliais. Techninės priežiūros sistemos (vaizdo kameros, judesio jutikliai) globos namuose nėra naudojamos.

Administracijos teigimu, nuo 2012-01-01 iki Seimo kontrolierių įstaigos darbuotojų apsilankymo dienos šiuose namuose nei tarp gyventojų, nei tarp gyventojų ir darbuotojų nėra kilę į smurtą panašių konfliktų.

II. BUVIMO ĮSTAIGOJE SĄLYGOS IR STANDARTAI

Globos namų patalpos

Patalpos susideda iš trijų korpusų po du aukštus. Prie visų įėjimų į globos namus įrengtos nuovažos su dviejų aukščių turėklais. Vidaus patalpose įrengti laiptų keltuvai neįgaliesiems, ant laiptų – liuminescencinės juostos. Specialūs turėklai koridoriuose skirti silpnaregiams, akliems ir fizinę negalią turintiems žmonėms. Durų staktos pakankamai plačios, dušai ir tualetai yra pritaikyti neįgaliesiems. Prie patalpų yra didelių raidžių užrašai, kad gyventojai galėtų lengviau orientuotis.

Globos namų *sveikatos priežiūros tarnybos* patalpose yra odontologijos, gydytojų, procedūrų, tvarstomasis, masažo, fizioterapijos, kineziterapijos kabinetai, medicinos postas; *laisvalaikio patalpose įrengti*: kompiuterių, sporto, rankdarbių kambariai, biblioteka, į kuriuos gyventojai renkasi pagal pomėgius; *bendrosiose naudojimo patalpose*: valgykla, siuvykla, skalbykla, pirtis, maldos kambarys, šarvojimo salė. Taipogi yra poilsio kambarys, kuriame rengiami popietės, susitikimai su svečiais ir kt. renginiai, salė, kurioje vyksta valstybinių švenčių minėjimai, koncertai ir kt., svetainė, kurioje čia gyvenantys žmonės gali praleisti laiką su artimaisiais, draugais arba pabūti vieni. Aukštų fojė yra įrengtos poilsio zonos, kuriose galima žiūrėti televizorių, bendrauti.

Lauko teritorijoje yra tvenkinys, sodas, parkas, kuriame gyventojai ilsisi. Kieme įrengta pavėsinė, kurioje vasaros metu švenčiamos šventės bei ilsimasi. Kieme taip pat yra pastatyta suolelių.

Maitinimas ir apranga

Maistas yra gaminamas įstaigos virėjų, už maitinimo organizavimą yra atsakingi vyriausieji virėjai, gydytojai ir dietologas.

Globos namų gyventojai maitinami keturis kartus per dieną, nustatytos tokios maitinimo valandos: pusryčiai – 8 val. 30 min., pietūs – 13 val. 30 min., pavakariai – 16 val., vakarienė – 19 valandą. Gulintieji ir sunkiai vaikstantieji maistą gauna savo kambariuose, kiti gyventojai maitinami valgykloje. Valgykloje vienu metu gali pavalgyti 100 žmonių. Atsižvelgiant į valgančiųjų globos namų valgykloje skaičių (iki 80), įrengta pakankamai praustuvių – 4 (vadovaujantis Lietuvos higienos normos HN 125:2011 „Suaugusių asmenų stacionarios socialinės globos įstaigos: bendrieji saugos sveikatai reikalavimai“ 14.2 punkto reikalavimais, valgykloje ar prie valgyklos turi būti įrengtos praustuvės, ne mažiau kaip 1 praustuvė 20-čiai vietų valgykloje). Taip pat yra skysto muilo, elektrinis rankų džiovintuvas. Valgyklos patalpos lengvai prieinamos visiems gyventojams; į jas patogų įvažiuoti ir su vežimėliais.

Vadovaujantis Socialinės globos normų aprašo 4 priedo 11.2 punktu, asmeniui turi būti sudaroma galimybė jam suprantama forma kasdien susipažinti su valgiaraščiu, pateikti pageidavimus dėl maisto produktų ar patiekalų asortimento, į kuriuos, esant galimybei, turi būti atsižvelgta. Globos namų gyventojai yra kasdien supažindinami su meniu, kuris yra kabinamas kiekvieno korpuso ir kiekvieno aukšto skelbimų lentoje, be to, asmenų prašymu atnešami į kambarius; informacija taip pat teikiama valgykloje, maitinimo metu.

Pažymėtina, kad Departamentas buvo teikęs rekomendaciją dėl asmens teisės pateikti pageidavimus dėl maisto produktų ar patiekalų asortimento užtikrinimo, tačiau vizito metu Seimo kontrolierių patarėjų paklausti, ar naudojasi teise pateikti pageidavimus dėl patiekalų, gyventojai atsakė, kad nežino apie tokią galimybę ir ja nesinaudoja.

Atsižvelgęs į Seimo kontrolieriaus pastabas, pateiktas po stebėsenos vizito, globos namų direktorius informavo, kad gyventojams sudarė galimybes pateikti pageidavimus dėl maisto

produktų ar patiekalų asortimento (vykdoma apklausa žodžiu), į kuriuos, esant galimybei, yra atsižvelgiama, sudarant sekančios dienos valgiaraštį.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, globos namų direktoriui siūlytina ir toliau imtis priemonių užtikrinti galimybę gyventojams teikti pageidavimus dėl maisto produktų ar patiekalų asortimento.

Maisto kokybe vizito metu asmenys nesiskundė.

Įsikūrusieji globos namuose, jei pageidauja, gali pavalgyti ir kitu laiku, ne tik numatytomis maitinimo valandomis, taip pat gali turėti savo maisto (yra šaldytuvai ir spintelės). Gyventojai taip pat turi galimybę patys gaminti valgį, kadangi globos namuose yra įrengta viena virtuvėlė. Vizito metu virtuvėlė buvo tvarkinga, tačiau, **Seimo kontrolieriaus nuomone, virtuvėles būtų tikslinga įrengti visuose korpusuose, kad savarankiškesni asmenys galėtų jomis naudotis ir būtų skatinami patys gamintis maistą.**

Globos namų gyventojai vaisių gauna 2–3 kartus per savaitę. UAB „Raseinių vandenys“ geriamąjį vandenį globos namams tiekia ištisą parą, todėl žmonės jo gali atsigerti kada panorėję. Tačiau vizito metu stebėta, kad tik kai kurie gyventojai turi arbatinuką, kitų teigimu, arbatos galima atsigerti tik maisto tiekimo metu. Globos namų direktorius Seimo kontrolieriui paaiškino, kad savarankiški ir dalinai savarankiški gyventojai, neturintys savo virdulių, gali išsivirti arbatos ar kavos įstaigoje veikiančioje virtuvėlėje, o tuos gyventojus, kurie negali savarankiškai to padaryti, šiltu gėrimu aprūpina socialinių darbuotojų ir slaugytojų padėjėjai.

Pažymėtina, kad, **pagal Socialinės globos normų aprašo 4 priedo 11.3 punktą, gyventojams turi būti sudaromos sąlygos bet kuriuo metu, esant poreikiui, išgerti šiltos kavos ar arbatos, todėl globos namų direktoriui siūlytina ir toliau imtis priemonių tai įgyvendinti.**

Žmonėms, sergantiems cukriniu diabetu, alergijomis, gydytojas rekomenduoja dietą. Sergantiesiems tam tikromis ligomis užtikrinama dietinė mityba.

Apranga

Gyventojai turi savo asmeninius drabužius ir neprivalo dėvėti globos namų skiriamų rūbų. Esant poreikiui, jie yra aprūpinami sezoną atitinkančia apranga bei avalyne. Sezoniniai rūbai yra laikomi gyventojų kambariuose įrengtose spintose.

Apranga skalbiama pagal poreikį, bet ne rečiau kaip kas 7 dienas.

Pastebėtina, kad gyventojų apranga nustatytą dieną yra skalbiama skalbykloje; nėra galimybės patiems skalbti drabužius. Tai neatitinka Socialinės globos normų aprašo 4 priedo 8.13 punkte įtvirtinto reikalavimo sudaryti sąlygas asmeniui pačiam skalbti ir išsidžiovinti savo drabužius. Seimo kontrolierius taip pat pažymi, kad tokiu būdu gyventojai nėra skatinami savarankiškai rūpintis (skalbti, lyginti, taisyti ir pan.) savo drabužiais, todėl tikslinga juos motyvuoti atlikti šiuos darbus.

Gyvenamosios patalpos ir higienos sąlygos

Patalpų apšvietimas, valymas, vėdinimas

Pagal Socialinės globos normų aprašo 4 priedo 17.2 punktą, asmenys turi būti apgyvendinti šiltose, gerai vėdinamose ir tinkamai apšviestose patalpose, atitinkančiose sveikatos apsaugos ministro patvirtintų higienos normų reikalavimus. Gyvenamosiose patalpose papildomai turi būti įrengtas vietinis dirbtinis apšvietimas. Taip pat asmenims turi būti užtikrintos saugios ir sveikos gyvenimo sąlygos, socialinės globos namų patalpos turi būti tvarkingos ir švarios, pagal socialinės globos namuose nustatytą tvarką turi būti vykdomas ir kontroliuojamas kasdienis patalpų valymas (17.7 punktas).

Iš Seimo kontrolieriui pateiktų Kauno visuomenės sveikatos centro patikrinimo aktų kopijų matyti, kad globos namų gyvenamosiose patalpose natūralus ir dirbtinis apšvietimas atitinka higienos normų reikalavimus. Gyventojams neribojama galimybė naudoti papildomas apšvietimo

priemonės. Patalpoms apsaugoti nuo tiesioginių saulės spindulių įrengtos užuolaidos ir žaliuzės.

Gyvenamosios patalpos tvarkomos, grindys plaunamos, dulkės valomos kiekvieną dieną ir pagal poreikį. Patalpas plauna ir valo valytojai, socialinių darbuotojų padėjėjai. Savarankiškesni gyventojai turi galimybę patys plauti ir valyti savo kambarius. Šiukšlės iš gyvenamųjų patalpų išnešamos kiekvieną dieną ir pagal poreikį.

Pastebėtina, kad vizito metu gyvenamosios patalpos buvo tvarkingos, šildomos.

Gyvenamosiose patalpose įrengta ištraukiamoji ventiliacija, tačiau atkreiptinas dėmesys, kad vizito metu pastebėta, jog kai kuriuose gyventojų kambariuose neatsidaro langas (balkono durys), kurie užtikrintų papildomą ventiliaciją. Atsižvelgiant į tai, siūlytina patikrinti ir sutaisyti neatsidarančius langus (balkono duris).

Gyvenimas ir poilsis

Globos namuose įrengti vienviečiai, dviviečiai ir keturviečiai gyvenamieji kambariai. Vienviečiame kambaryje vienam žmogui skirta 8,6 kv. m, dviviečiame kambaryje vienam žmogui skirti 9 kv. m; keturviečiame kambaryje vienam žmogui skirti 9 kv. metrai.

Globos namuose nėra gyvenamųjų patalpų, įrengtų rūsiuose ar pusrūsiuose.

Pagal Socialinės globos normų aprašo 4 priedo 18.1 punktą, kiekvienas asmuo gyvenamajame kambaryje turi turėti šiuos būtiniausius baldus: lovą, spintelę, kėdę. Spinta, stalas gali būti skirti keliems asmenims. Vizito metu stebėta, kad nurodytą baldų komplektą turėjo visi gyventojai.

Vizito metu nustatyta, kad visi įstaigos globojamieji buvo aprūpinti šiuo minkštuoju inventoriumi: čiužiniu, pagalve, antklode, paklode, pagalvėmis bei antklodės užvalkalais, lovatiese, rankšluosčiais. Pažymėtina, kad vizito dieną patalynė gyventojams buvo pakeista. Tačiau kai kurie nurodė, jog patalynė keičiama tik kas 2 savaitės. Administracijos teigimu, paklodės, užvalkalai pagalvėms ir antklodėms, lovatiesės, rankšluosčiai skalbiami (keičiami), dezinfekuojami pagal poreikį, bet ne rečiau kaip kas 7–10 dienų. Pažymėtina, kad, pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011-02-10 įsakymu Nr. V-133 patvirtintos Lietuvos higienos normos HN 125:2011 „Suaugusių asmenų stacionarios socialinės globos įstaigos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ 37 punktą, „lovos skalbiniai, rankšluosčiai, drabužiai turi būti keičiami pagal poreikį, bet ne rečiau kaip kas 7 dienas“.

Taigi globos namų direktoriui siūlytina užtikrinti, kad lovos skalbiniai ir rankšluosčiai būtų keičiami ne rečiau kaip kas 7 dienas.

Globos namuose gyvena 80 asmenų, kuriems reikalingos funkcinės lovos. Tokių lovų įstaigoje yra 110 vienetų.

Įstaigos gyventojai gali pasirinkti, su kuo įsikurti viename kambaryje. Tačiau vizito metu žmonės piktinosi, kad ne visada į jų norus yra atsižvelgiama, jie dažnai perkeliama į kitus kambarius.

Lankymosi metu sulaukta nusiskundimų ir iš nereginių gyventojų, teigiančių, kad jie dažnai perkeliama į kitus kambarius, nors jau būna pripratę prie pirmesnio kambario aplinkos.

Globos namų direktorius Seimo kontrolieriui paaiškino, kad gyventojai laikinai perkeliama į kitus kambarius tais atvejais, kai daromi kambarių remontai, taip pat konfliktų tarp gyventojų atvejais. Direktorius pažymėjo, kad stengiasi atsižvelgti į gyventojų pageidavimus dėl apgyvendinimo.

Atsižvelgiant į tai, globos namų direktoriui siūlytina ir toliau ateityje pagal galimybes visuomet atsižvelgti į gyventojų pageidavimus gyventi konkrečiame kambaryje.

Vizito metu gyventojai patvirtino, kad gali patys rinktis, kada keltis ir kada eiti miegoti. Jie turi galimybę visą dienos laiką praleisti savo kambaryje.

Esant asmens pageidavimui, jo gyvenamajame kambaryje yra sudaroma privati erdvė, atskirta širma.

Socialinės globos normų aprašo 4 priedo 18.2 punkte reglamentuota, jog asmeniui turi būti sudaryta galimybė saugiai laikyti savo asmeninius daiktus, jis gali užsirakinti savo asmenines

gyvenamąsias patalpas, spintą ar spintelę, jeigu, įvertinus jo savarankiškumą, tai nesudaro pavojaus jo ar kitų asmenų saugumui. Pažymėtina, kad Seimo kontrolieriui globos namų administracijos raštu pateikta informacija, jog gyventojai gali užsirakinti savo gyvenamuosiuose kambariuose, vizito metu buvo patvirtinta tik iš dalies – gyventojai galėjo užsirakinti tik vienviečiuose kambariuose.

Administracijos teigimu, globojamieji turi galimybę savo gyvenamajame kambaryje saugiai laikyti savo asmeninius daiktus rakinamoje spintelėje arba komodoje. Tačiau vizito metu pastebėta, kad tuo galėtų pasinaudoti ne visų kambarių gyventojai – kai kur spintelių arba komodų spynelės buvo išlūžusios, kitur spynelės spintelėse apskritai nebuvo įrengtos.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, globos namų direktoriui siūlytina sudaryti gyventojams galimybę saugiai laikyti savo asmeninius daiktus, užsirakinti savo asmenines gyvenamąsias patalpas, spintą arba spintelę, jeigu, įvertinus jų savarankiškumą, tai nesudaro pavojaus jų ar kitų asmenų saugumui.

Judėjimo negalią turintiems gyventojams sudaroma galimybė sėdint arba gulint stebėti aplinką pro savo gyvenamųjų kambarių langus, nes langai yra tinkamo aukščio ir parenkama speciali lovos vieta.

Prausyklos, tualetai

Globos namuose yra 15 vonių, 10 pisuarų, 6 dušai, 19 unitazų, 109 praustuvai. Vienas unitazas tenka 10-čiai žmonių; vienas pisuaras skirtas maždaug 20-čiai asmenų. Vienu dušu / vonia naudojasi 15-ka žmonių.

Prie kiekvienos gyvenamosios patalpos nėra tualetų ir dušų – jie įrengti atskirose patalpose.

Vizito metu pastebėta, jog maudymosi patalpomis naudojasi tiek vyrai, tiek moterys. Vadovaujantis Lietuvos higienos normos HN 125:2011 „Suaugusiųjų asmenų stacionarios socialinės globos įstaigos: bendrieji sveiktos saugos reikalavimai“ 16.1 punktu, asmens higienos patalpos turi būti atskiros vyrams ir moterims. Pažymėtina, kad Departamentas buvo atkreipęs administracijos dėmesį į tai, jog ne visos asmens higienos patalpos užtikrina privatumą: prausimosi / maudymosi vietos įrengtos bendroje patalpoje, neatskirtos sienelėmis su durimis (vadovaujantis Socialinės globos normų 17.4 punktu, asmeniui turi būti užtikrinama, kad asmens higienos patalpos – tualetai, prausimosi / maudymosi patalpos – yra lengvai ir greitai pasiekiamos, patogios naudotis, garantuojančios privatumą). Taip pat pažymėtina, kad globos namų administracija Departamentą informavo, jog įrengė pertvaras, tačiau vizito metu vonios patalpose pertvarų nebuvo. **Atsižvelgiant į tai, globos namų direktoriui siūlytina įrengti pertvaras vonios patalpose.**

Dauguma praustuvių ir tualetų yra pritaikyti asmenims su negalia. Departamentas pirmiau minėtoje ataskaitoje buvo pažymėjęs, kad prausimosi / maudymosi patalpoje įrengtos vonios, tačiau senyvo amžiaus asmenims bei asmenims su fizine negalia nepatogu jomis naudotis, kadangi norint įlipti į vonią reikia aukštai kelti kojas, nėra pritvirtinta parankių, ir pateikęs rekomendaciją įrengti dušo kabinas, kad gyventojams būtų lengviau jomis naudotis. Tačiau kol kas šiose patalpose gyventojų patogumui yra įrengti tik porankiai.

Globos namų administracijos teigimu, dušai, praustuvės, tualetai yra prieinami visą parą, tačiau apsilankymo metu gyventojai teigė, kad dušai yra užrakinami kasdien nuo 20 valandos.

Po Departamento įstaigai pateiktos rekomendacijos higienos patalpos buvo aprūpintos būtinomis asmens higienos priemonėmis: skystu muilu, elektriniais rankų džiovintuvais. Tačiau vizito metu kai kuriose tualetų patalpose nerasta skysto muilo, šepėčių unitazams valyti (pavyzdžiui, III korpuso I aukšto vyrų tualetų patalpose). **Atsižvelgiant į tai, globos namų direktoriui siūlytina užtikrinti, kad visos higienos patalpos būtų nuolat aprūpinamos būtinomis priemonėmis.**

Dušai, praustuvės, tualetai plaunami kiekvieną dieną ir pagal poreikį, juos valo valytojai. Vizito metu šios patalpos buvo tvarkingos, visose higienos patalpose buvo galimybė pasinaudoti karštu vandeniu.

Asmeninė higiena

Seimo kontrolierius įstaigos administracijos buvo informuotas, kad, gyventojui atvykus į globos namus, prausimosi priemonės bei rankšluosčius jis gauna tą pačią dieną. Dantų šepetėlis, šukos, skutimosi priemonės išduodamos pagal poreikį. Globos namuose yra kirpykla, tad daugumą žmonių nuskuta bei apkerpa kirpėjas.

Darbuotojai skatina įsikūrusiuosius šioje globos įstaigoje palaikyti asmeninę higieną, suteikdami pagalbą maudantis, prausiantis, šukuojantis. Gyventojams, negalintiems savimi pasirūpinti, pateikiamos tualetinės kėdės, basonai, antelės, jiems skiriamos sauskelnės. Negalintys savimi pasirūpinti asmenys apiplaunami kiekvieną dieną ir pagal poreikį maudomi, bet ne rečiau kaip kartą per 7 dienas.

Karštas ir šaltas vanduo nuolat tiekiamas asmens higienos patalpose, virtuvės patalpose, valgykloje, skalbimo patalpose.

Seimo kontrolieriui pateiktais duomenimis, vėliausia dezinfekcija ir deratizacija globos namuose buvo atlikta 2012-10-05.

Individualus socialinės globos planas

Kiekvienam gyventojui, įvertinus jo poreikius, sudaromas individualus socialinės globos planas, kuris yra peržiūrimas ir tikslinamas pasikeitus aplinkybėms ar sveikatos būklei bei dalyvaujant pačiam gyventojui, atsižvelgiant į jo nuomonę.

Pažymėtina, kad globos namai taip pat įgyvendino Departamento pateiktą rekomendaciją dėl individualių socialinės globos planų sudarymo: vadovaujantis Socialinės globos normų aprašo 4 priedo 4.1 punktu, individualiuose socialinės globos planuose buvo numatytos priemonės, kuriomis bus siekiama uždavinių įgyvendinimo.

III. GYVENTOJŲ TEISĖS

Gydymas ir rehabilitacija

Sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas

Globos namuose teikiamos pirminės ambulatorinės sveikatos priežiūros paslaugos: šeimos medicinos – šeimos gydytojo praktikos, bendrosios praktikos slaugos, odontologinės priežiūros (pagalbos) paslaugos.

Gyventojai pas šeimos gydytoją lankosi pagal poreikį, turėdami skundų dėl sveikatos ar norėdami pasitarti, pasikonsultuoti dėl sveikatos stiprinimo, išsaugojimo, ligų profilaktikos ar kitais jiems rūpimais klausimais. Vyriausioji slaugytoja Dalia Miškinienė vizito metu informavo, kad globos namų gyventojams pas šeimos gydytoją nereikia registruotis iš anksto. Tie, kurie yra slaugomi arba negali patys savimi pasirūpinti ir patys apsilankyti pas gydytoją, pageidavimą dėl šeimos gydytojo konsultacijos pateikia per socialinį ar slaugos darbuotoją ir gydytojų sulaukia savo gyvenamuosiuose kambariuose.

Esant poreikiui, į globos namus atvyksta gydytojai specialistai (pavyzdžiui, chirurgas, neurologas) arba gyventojai vežami konsultuoti pas gydytoją specialistą (akių ligų, traumatologą, urologą, odos ligų, chirurgą, hematologą, kardiologą, pulmonologą, neurologą, endokrinologą ir kt.). Jei asmeniui reikalinga gydytojo specialisto konsultacija, šeimos gydytojas surašo siuntimą tirti, konsultuoti ir gydyti, gyventojas registruojamas pas šį specialistą ir nustatytu laiku vežamas konsultacijai. Globos namai turi du automobilius, pritaikytus vežti gulinčius ligonius. Už gydytojų specialistų suteiktas paslaugas, atliktus tyrimus, paskirtus medikamentus, skiepus apmoka teritorinės ligonių kasos. Globos namų gyventojai gali susitikti ir su psichologu, kai jiems to reikia. Psichiatro, psichologo konsultacijai jie taip pat vežami į viešąsias asmens sveikatos priežiūros

įstaigas.

Sergantieji aprūpinami vaistais pagal poreikį (lėšų tam pakanka). Vizito metu buvo lankytasi vaistų paskirstymo patalpose: vaistai gyventojams buvo padalinti atsižvelgiant į paskirtą gydymą; prireikus, medikamentų ligoniai gauna visą dieną.

Vyriausiosios slaugytojos D. Miškinienės vizito metu pateiktais duomenimis, gyventojai aprūpinami ir sauskelnėmis, o norintys geresnės kokybės sauskelnių nusiperka jų patys.

Globos namuose gyventojams teikiamos ir šios paslaugos: fizioterapijos procedūros (elektroterapijos, magnetoterapijos, ultragarso terapijos, aerozolio terapijos, šviesos terapijos), masažas, dietologo konsultacija, konsultacijos ortopedinių ir kompensacinių priemonių pritaikymo klausimais, psichologinė pagalba.

Įstaigoje visuomet prieinami pirmosios medicinos pagalbos vaistinė, anafilaksinio šoko vaistų ir medicinos pagalbos priemonių rinkinys.

Globos namų administracijos teigimu, įstaigoje yra ir asmenų, turinčių psichikos negalią ir linkusių save žaloti. Siekiant mažinti šių asmenų polinkį žalotis, su jais dažnai ir ilgai bendraujama, t. y. skatinamas žmogaus savarankiškumas, mokoma priimti savarankiškus sprendimus, lavinami kasdieninio gyvenimo, darbo ir kt. įgūdžiai. Asmenys skatinami išsikalbėti, pasidalinti jausmais. Pastebėjus elgesio ar būsenos pasikeitimų, informuojamas gydytojas.

Pažymėtina, kad vizito metu gyventojų skundų dėl sveikatos priežiūros paslaugų kokybės, jų bei medikamentų prieinamumo, taip pat dėl slaugos darbuotojų elgesio negauta. Tačiau gyventojos (jų vardai ir pavardės Seimo kontrolieriui žinomos), teigusios, kad turi klausos negalią, skundėsi neturinčios klausos aparatų. Apie tai buvo informuota globos namų administracija, kuri Seimo kontrolieriui paaiškino, kad gyventojos 2012 m. lapkričio mėnesį buvo konsultuotos gydytojo specialisto ir poreikis klausos aparatui nebuvo nustatytas.

Sutikimas gydytis

Sutikimą gydytis duoda pats gyventojas arba jo atstovas. Sutikimas gydytis gaunamas laisvai, pateikus gyventojui jam suprantama forma ar kalba informaciją apie diagnozę, siūlomo gydymo tikslus, metodus, gydymo trukmę, numatomus rezultatus, gydymo metodus, nepageidaujamą poveikį. Laikoma, kad gyventojas sutinka gydytis, jeigu jis savanoriškai išsikviečia gydytoją arba pats pas jį atvyksta, kad jį apžiūrėtų, įvertintų sveikatos būklę, paskirtų ir atliktų būtinas tyrimų bei gydymo procedūras.

Prieš atliekant chirurginę operaciją, invazinę ar intervencinę procedūrą, asmens sutikimas turi būti pateikiamas raštu, pasirašant sveikatos apsaugos ministro patvirtintus dokumentus.

Globos namų administracija paaiškino, kad gyventojas gali atsisakyti gydymo. Prieš savo valią jis negali būti gydomas arba jam teikiama kokia nors kita sveikatos priežiūros ar slaugos paslauga, jeigu Lietuvos Respublikos įstatymų nenumatyta kitaip.

Būtinoji (pirmoji ar skubioji) medicinos pagalba, kai pacientas yra be sąmonės arba kai dėl kitos priežasties negalima sužinoti jo valios, o paciento gyvybei ar sveikatai gresia pavojus, teikiama ir nesant paciento sutikimo. Tokia pagalba teikiama ir nesant paciento atstovo sutikimo, jei jo negalima gauti laiku arba atstovas atsisako duoti sutikimą, o gydančiojo gydytojo ar slaugos darbuotojo nuomone, teikiama medicinos pagalba atitinka paciento interesus. Apie tai įrašoma paciento medicinos dokumentuose.

Tais atvejais, kai gyventojas yra neveiksnus ir negali duoti sutikimo gydytis, gydymas skiriamas suderinus su globėju. Sutikimo nereikalaujama teikiant būtinausias medicinos pagalbos paslaugas, kai nėra galimybių gauti paciento atstovo (globėjo) sutikimą taip greitai, kaip tai būtina, taip pat guldant pacientą į stacionarinę sveikatos priežiūros įstaigą, kad būtų apsaugoti visuomenės interesai.

Gydymo planai

Kiekvienas pacientas turi savo individualų gydymo planą, kuris sudaromas jam atvykus į

globos namus. Planas sudaromas atsižvelgiant į gyventojų atvykimo metu gautą medicininę dokumentaciją, jo asmens sveikatos istorijoje esančius specialistų įrašus apie sveikatos būklę. Kiekvienas pacientas yra supažindinamas su gydymo planu. Sudarant gydymo planą, kartu su pacientu dalyvauja jo šeimos gydytojas ir slaugytojas. Pacientai visada gali pareikšti pageidavimą keisti nustatytus jų gydymo planus. Tai jie gali padaryti pranešdami tiesiogiai gydytojui arba pranešti slaugytojams ar socialiniams darbuotojams, kurie privalo informuoti gydytoją. Pacientai taip pat informuojami apie tai, kad pakeisti jiems skirti medikamentai ir (arba) jų kiekis.

Užkrečiamosios ligos

Vizito metu globos namuose nebuvo sergančiųjų infekcinėmis ligomis. Tokie ligoniai būtų laikomi atskirai, jiems taip pat būtų sudarytos sąlygos atskirai pasivaikščioti lauke, lankytis atskirame poilsio kambaryje.

Paciento teisės

Globos namuose yra užtikrinamos Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatyme įtvirtintos pacientų teisės į privataus gyvenimo neliečiamumą ir susipažinti su įrašais savo medicinos dokumentuose.

Įstaigos administracija paaiškino, kad visa informacija apie paciento sveikatą laikoma konfidencialia ir suteikiama kitiems asmenims tik turint rašytinį paciento sutikimą, kuriame yra nurodyta tokios informacijos suteikimo pagrindai ir naudojimo tikslai, išskyrus atvejus, kai pacientas medicinos dokumentuose yra pasirašytinai nurodęs, koks konkretus asmuo turi teisę gauti tokią informaciją. Asmenims, tiesiogiai dalyvaujantiems gydant ar slaugant pacientą, be paciento sutikimo konfidenciali informacija suteikiama tais atvejais ir tiek, kiek tai būtina paciento interesams apsaugoti. Kai pacientas laikomas negalinčiu protingai vertinti savo interesų ir nėra jo sutikimo, konfidenciali informacija suteikiama paciento atstovui tiek, kiek tai būtina paciento interesams apsaugoti.

Gyventojui pageidaujant, jam pateikiama jo asmens sveikatos istorija, kiti medicinos dokumentai. Jeigu medicinos dokumentuose esanti informacija gali pakenkti paciento sveikatai ar sukelti pavojų jo gyvybei, šių dokumentų pateikimas pacientui ribojamas. Sprendimą neišduoti pacientui medicinos dokumentų priima gydantis gydytojas. Tokiais atvejais apie informacijos teikimo ribojimą gydantis gydytojas pažymi asmens sveikatos istorijoje. Pacientui prašant, daromos šių dokumentų kopijos, jei tai nėra ribojama Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

Elgesys su gyventojais

Globos namų administracija nurodė, kad gyventojų ir (arba) jų artimųjų skundų dėl netinkamo, šiurkštaus darbuotojų elgesio ar dėmesio stokos nėra gavę.

Kaip teigia administracija, įstaigoje suvaržymai (tramdomieji marškiniai, antrankiai, odiniai diržai, tinklu aptrauktos lovos, izoliavimas vienutėse, judėjimo apribojimas ir pan.) nėra naudojami.

Globos namuose veikia gyventojų savivaldos taryba, į kurią juose įsikūrę asmenys gali kreiptis ir kai kyla problemų patiems gyventojams, ir kai nori pasitarti dėl teikiamų paslaugų. Įstaigoje taip pat yra pageidavimų bei skundų dėžutė. Be to, kilus nesutarimams tarp gyventojų globojamasis gali kreiptis pagalbos į socialinį darbuotoją arba administraciją.

Gyvenimo savarankiškai sąlygos, gyventojų užimtumas, dalyvavimas politiniame gyvenime, tikėjimo laisvė

Pagal Socialinės globos normų aprašo 4 priedo 8.4 punktą, asmens kasdieninė veikla turi būti organizuota ir buitinės paslaugos teikiamos taip, kad palaikytų, skatintų ir motyvuotų asmenį būti kuo savarankiškesnį – gamintis maistą savo reikmėms, tvarkytis gyvenamąjį kambarį ir kita. Asmeniui turi būti užtikrinta pagalba atliekant buitines, savitvarkos, saviraiškos funkcijas ir asmuo turi būti aprūpintas priemonėmis, padedančiomis lavinti bei palaikyti asmens dėl sveikatos būklės neturimus ar prarastus įgūdžius.

Administracijos teigimu, siekiant užtikrinti visavertį žmonių gyvenimą šiuose namuose, organizuojami įvairūs kultūriniai renginiai, gyventojai gali dalyvauti saviveikloje, užimtumo, darbinėse veiklose. Kasdieninė veikla organizuojama atsižvelgiant į kiekvieno poreikius ir savarankiškumo lygį.

Pažymėtina, kad, kaip buvo rašyta pirmiau, globos namuose veikia tik viena virtuvėlė, kurioje gyventojai gali patys pasigaminti maisto arba jį pasišildyti, tokiu būdu asmenys nepakankamai skatinami gamintis maistą. Be to, nepaisant globos namų administracijos pateiktos informacijos, jog gyventojai naudojami visais stalo įrankiais, vizito metu stebėta, kad pietų metu gyventojai iš įrankių turėjo tik šaukštus. Taip pat buvo pastebėta, kad gyventojai nėra skatinami nusinešti naudotus indus – tiesiog palieka juos ant stalo. Savarankiškiems žmonėms ne visuomet suteikiama galimybė patiems tvarkyti savo kambarius, aplinką, skalbti drabužius ir pan.

Atsižvelgęs į Seimo kontrolieriaus pastabas, pateiktas po stebėsenos vizito, globos namų direktorius informavo, kad, siekiant skatinti gyventojų savarankiškumą, globos namuose buvo įrengta dar viena virtuvėlė, taip pat šiuo metu įrenginėjama patalpa, kurioje gyventojai galės skalbti drabužius, naudodamiesi skalbimo mašina.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, **siūlytina ir toliau imtis priemonių užtikrinti Socialinės globos normų aprašo 4 priedo 8.4 punkte numatytus reikalavimus.**

Asmeniniai daiktai

Gyventojai gali laisvai pirkti ir gauti jiems reikalingiausius daiktus. Globos namuose nėra patvirtinto draudžiamų turėti daiktų sąrašo, be to, nėra numatyta jokių apribojimų pirkti reikalingiausius daiktus.

Gyventojų užimtumas

Kasdieninė veikla šiuose namuose organizuojama atsižvelgiant į gyventojų poreikius ir savarankiškumo lygį. Iš dalies savarankiški asmenys yra skatinami dalyvauti užimtumo, darbinėje, kultūrinėje veiklose. Tie, kurie yra nesavarankiški, aprūpinami lavinamosiomis priemonėmis (skaitymo priemonėmis, dėlionėmis, stalo žaidimais ir kt.).

Visi savarankiški ar iš dalies savarankiški žmonės, nepriklausomai nuo sezono, gali kasdien pasivaikščioti lauke ir mankštintis.

Gyvenantieji globos namuose gali skaityti naujausius laikraščius, kuriuos užsako administracija. Iš dalies savarankiškiems ir nesavarankiškiems gyventojams, pageidaujantiems skaityti, spauda atnešama į jų gyvenamuosius kambarius. Savarankiškieji spaudą pasiima patys ir gali perskaityti ją laisvalaikiu.

Įstaigoje veikia biblioteka. Knygų fondas kasmet atnaujinamas. Knygas ir žurnalus kiekvienas pageidaujantis gali skaityti savo kambaryje, laisvalaikiu.

Gyventojai turi galimybę iki 23 val. žiūrėti televizorių fojė, poilsio zonose. Kambariuose televizoriaus žiūrėjimo trukmė nėra ribojama, jei tai netrukdo kartu gyvenančiam kaimynui. Kai kurie turi įsigiję ausines. Iki 23 val. galima klausytis ir radijo, jeigu tai netrukdo kambario kaimynui.

Globos namuose sudarytos sąlygos naudotis kompiuteriais. Jais galima naudotis užimtumo kambaryje – darbo dienomis nuo 8 iki 17 valandos. Gyventojai, turintys kompiuterius savo gyvenamosiose patalpose, gali jais naudotis laisvalaikiu, jei tai netrukdo kambario kaimynams. Naudojimosi kompiuteriais kambariuose trukmė ir laikas nėra ribojami.

Globos namuose organizuojami įvairūs kultūriniai renginiai, kuriuose dalyvauja ne tik šių, bet ir kitų Lietuvos rajonų globos namų gyventojai. Įstaigoje minimos valstybinės šventės, švenčiamos religinės šventės, būna popietės įvairia tematika, rengiami koncertai, parodos, rodomi kino filmai, vyksta susitikimai, organizuojamos išvykos, įvairūs sportiniai turnyrai. Gyventojai dalyvauja ir rajono kultūros centro, nevyriausybinių organizacijų, dienos centrų organizuojamuose renginiuose.

Personalo teigimu, savarankiškai ir iš dalies savarankiškai gyventojai skatinami dalyvauti kultūrinėje, sporto, užimtumo veiklose. Jie pagal pomėgius gali rinktis į užimtumo kabinetuose vykstančius užsiėmimus: kompiuterių, sporto, rankdarbių ir kt. Nesavarankiškai asmenys, atsižvelgiant į jų pomėgius, aprūpinami lavinamosiomis priemonėmis: skaitymo priemonėmis, dėlionėmis, stalo žaidimais ir kt. **Atkreiptinas dėmesys, kad vizito metu jokie užsiėmimai nevyko, dauguma gyventojų sėdėjo poilsio zonose, žiūrėdami televizijos laidas.**

Pažymėtina, kad Departamentas 2012-04-24 pažymoje buvo pateikęs pastabų dėl gyventojų integracijos ir kasdienės veiklos organizavimo. Atsižvelgdama į tai, globos namų administracija kreipėsi į darbo biržą, kuri, administracijos teigimu, „sudarys galimybę asmenims su fizine negalia dalyvauti motyvacinuose seminaruose, kad asmuo pats galėtų spręsti su savo veikla susijusius klausimus“, taip pat su Raseinių rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriumi diskutavo dėl socialinio būsto suteikimo.

Balsavimas

Gyventojams yra sudarytos sąlygos balsuoti Seimo, Prezidento, savivaldybių tarybų, Europos Parlamento rinkimuose, dalyvauti referendumuose. Balsavimas globos namuose vykdomas paštu.

Religinės apeigos

Gyventojai gali atlikti religines apeigas, globos namuose yra maldos kambarys. Kiekvieną mėnesį (taip pat mirus globos namų gyventojui), įstaigoje aukojamos šv. Mišios, į globos namus atvyksta parapijos klebonas.

Globos namų vidaus tvarkos taisyklėse religinių apeigų atlikimas nėra reglamentuotas. Religinių paslaugų („mišių klausymas, išpažinčių klausymas, šarvojimas ir laidojimas“) teikimas numatytas dvišalėje sutartyje tarp gyventojų ir įstaigos.

Vertimo, teisinės ir kitos pagalbos prieinamumas

Įstaigoje gyvena trys ne lietuvių tautybės asmenys, tačiau jie supranta ir gali susikalbėti lietuviškai, tad vertėjo paslaugos jiems nereikalingos.

Gyventojui, pageidaujančiam gauti konsultaciją testamentu sudarymo klausimu, šią paslaugą gali suteikti seniūnijos seniūnas, kuris, reikalui esant, gali atvykti į globos namus. Turtiniais, finansiniais ir kitais klausimais nemokamą teisinę pagalbą teikia savivaldybės teisės specialistas, kuris, reikalui esant, taip pat atvyksta į globos namus.

Globos namai bendradarbiauja su Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos Šiaulių ir Raseinių skyriais. Globos namų gyventojai, turintys regėjimo negalią, aprūpinami ne tik įgarsintomis ir Brailio raštu parašytais knygomis, bet ir kitomis kompensacinėmis priemonėmis, skirtomis regėjimo sutrikimų turintiems žmonėms. Gyventojai, turintys klausos sutrikimų, aprūpinami klausos aparatais. Gestų kalba nesinaudojama, nes visišką klausos negalią turinčių asmenį įstaigoje nėra.

Susirašinėjimas ir lankytojai

Bendravimas, pasimatymai

Gyventojai gali bendrauti su artimaisiais, draugais, kitais asmenimis. Jie gali naudotis telefonu, įstaigoje veikia taksofonas. Kai kurie turi asmeninius mobiliuosius telefonus. Galima naudotis ir paštu – globos namuose yra pašto dėžutė, iš kurios laiškus kiekvieną dieną išima pašto darbuotojas. Gaunamus laiškus pašto darbuotojas pristato kiekvienam asmeniškai. Globos namuose veikia internetas, kuriuo gyventojai gali naudotis.

Kaip teigia administracija, visomis bendravimo priemonėmis gyventojai gali naudotis nestebimi personalo. Rašymo priemonių, pašto ženklų, vokų, popieriaus norintieji gali įsigyti globos namuose veikiančioje parduotuvėje, kai kuriuos gyventojus šiomis priemonėmis aprūpina artimieji, be to, asmenys gali kreiptis ir į socialinį darbuotoją arba sekretorių. Esant reikalui, pageidaujantiems susisiekti su artimaisiais padeda globos namų darbuotojai.

Lankytojai nėra registruojami – artimieji, draugai ir kiti asmenys gali laisvai lankyti gyventojus. Lankytojai gyvenamosiose patalpose gali būti: vasaros metu – nuo 8 val. iki 22 val., žiemos metu – nuo 8 val. iki 21 valandos. Gyventojui pageidaujant, jis gali pasimatyti su lankytojais be pašalinių asmenų – įstaigoje įrengta svetainė. Lankytojui leidžiama užėiti ir pas gyventoją į kambarį, jeigu neprieštarauja kartu įsikūrę kaimynai. Privatumui užtikrinti, jei to pageidaujama, gali būti naudojama širma.

Šeimos ir privatus gyvenimas

Santuokos, gyvenimas kartu

Globos namų gyventojai, norėdami susituokti, savarankiškai arba padedami socialinio darbuotojo dėl civilinės santuokos kreipiasi į metrikacijos skyrių, dėl bažnytinės santuokos – į parapijos kleboną, kuris atvyksta kiekvieną mėnesį laikyti šv. Mišių. Susituokusios poros gyvena atskirame dviviečiame kambaryje.

Personalas informavo, kad per pastaruosius penkerius metus nesudaryta nė vienos santuokos, nes poros labiau linkusios draugauti bei susitikinėti, nei įsipareigoti ir gyventi kartu.

Globos namuose yra svetainė, kurioje, pasak personalo, gyventojas gali pabūti vienas, jei to pageidauja. Joje žmonės taip pat gali nekliudomi pabendrauti dviese. Dėl leidimo naudotis svetaine asmenys kreipiasi į socialinį darbuotoją arba socialinio darbuotojo padėjėją.

Kontracepcija, nėštumas ir tėvystė

Globos namų administracija paaiškino, kad įstaigoje prieinami geriamieji kontraceptikai, kontraceptinės spiralės, prezervatyvai. Gyventojas pats gali pasirinkti jam priimtina kontracepcijos priemonę, jis turi kreiptis į gydytoją arba slaugytoją. Įstaigos personalas teigė, kad asmenų, kuriems kontracepcijos priemonės (pvz., tabletės) duodamos be jų sutikimo, globos namuose nėra. Seimo kontrolierių įstaigos darbuotojams pateiktais duomenimis, globos namuose yra vienas gyventojas, naudojantis kontraceptines priemones. Jos rūšį pasirinko pats, priemones apmoka globos namai. Abortų ir sterilizacijos atvejų įstaigoje nebuvo.

Gyventojams suteikiama informacija apie seksualinę ir reprodukcinę sveikatą, šeimos planavimą, šalutinį kontracepcijos priemonių poveikį. 2012-aisiais ir 2011 kalendoriniais metais nė vienai moteriai nebuvo nustatytas nėštumas. Būsimos motinystės ar tėvystės atveju gyventojui ar gyventojai būtų siūlomos šeimos gydytojo, ginekologo, slaugos ar socialinio darbuotojo paslaugos.

Tėvams ir vaikams likti drauge globos namuose galimybės nėra.

Skundų teikimo tvarka

Globos namų darbuotojų Seimo kontrolieriui pateiktais duomenimis, gyventojai gali

pateikti skundus tiek globos namų administracijai, tiek ir kitoms kompetentingoms įstaigoms. Informacija apie tokias įstaigas ir jų kontaktinius duomenis yra skelbiama globos namų skelbimų lentoje. Ją taip pat galima rasti telefonų knygoje, internete, spaudoje. Informaciją pageidaujantieji gali gauti ir telefonu, nes globos namuose veikia taksofonas, o kai kurie gyventojai naudojami asmeniniais mobilieisiais telefonais.

Vestibiulyje yra rakinama skundų dėžutė, į kurią gyventojai gali įmesti savo surašytus skundus ir siūlymus. Gyventojų skundai registruojami Gyventojų pasiūlymų, prašymų, skundų registravimo žurnale (skaitmeninėje laikmenoje). Pažymėtina, kad 2012 metais įstaigoje nebuvo gauta nė vieno skundo.

Dėl iškilusių problemų gyventojas kreipiasi į savo socialinį darbuotoją, kuris pagal kompetenciją bei galimybes jas sprendžia arba, prireikus, kreipiasi į administraciją ar kitus specialistus.

Išvykimas iš įstaigos visam laikui

Gyventojas iš globos namų gali išvykti visam laikui, jei jis yra veiksnus ir pats to nori. Jei gyventojas yra teismo pripažintas neveiksniu, visam laikui išvykti jis gali tik pas teismo paskirtą globėją ar rūpintoją. Gyventojų išvykimo visam laikui iš globos namų klausimą sprendžia globos namų administracija, atsižvelgdama į tai, ar gyventojas turės kur gyventi (gyvenamąjį plotą), ar turės lėšų pragyvenimui, ar galės savarankiškai gyventi, ar bus asmenų, kurie juos prižiūrėtų.

Gyventojas iš globos namų išvykti laikinai gali iki 90 kalendorinių dienų per metus. Jei gyventojas išvyksta ilgesniam nei 3 dienų laikotarpiui, išvykimo terminas ir sąlygos įforminamos raštu. Gyventojų prašymą vizuoja socialinis darbuotojas, globos namų gydytojas dėl sveikatos būklės, buities sektoriaus vedėjas dėl aprangos, dietologas ir administracijos atstovas. Nesavarankiškiems asmenims, norintiems laikinai išvykti iš globos namų, būtinas jų priimančių asmenų raštiškas prašymas – įsipareigojimas dėl jų saugumo, priežiūros ir grįžimo laiko į globos namus. Su laikinai iš globos namų išvykusiais gyventojais arba jų artimaisiais darbuotojai nuolat bendrauja telefonu.

Atkreiptinas administracijos dėmesys, kad, pagal nuo 2012-12-19 įsigaliojusią Socialinės globos normų aprašo 15.1 punkto redakciją, asmuo gali laikinai savo noru išvykti iš socialinės globos namų iki 45 kalendorinių dienų per metus (dėl asmeniui svarbių priežasčių asmens (globėjo, rūpintojo, šeimos narių ar artimųjų giminaičių) prašymu gali būti nustatytas ir ilgesnis laikotarpis). Be to, pagal to paties teisės akto 15.3 punktą, socialinės globos namai domisi pas globėją, rūpintoją, šeimos narius, artimuosius giminaičius, pažįstamus ar į sveikatos priežiūros įstaigą laikinai išvykusio asmens gyvenimo sąlygomis bei jo priežiūra, o žymos apie tai yra fiksuojamos asmens byloje, pridedamuose dokumentuose. Pagal 15.6 punktą, siekiant užtikrinti socialinės pagalbos asmeniui su negalia tęstinumą, socialinės globos namai, likus 3 mėn. iki asmens su negalia išvykimo iš socialinės globos namų, turi kreiptis į savivaldybę su prašymu inicijuoti asmens su negalia socialinės adaptacijos (reabilitacijos) bendruomenėje plano sudarymą. Socialinės globos namai aktyviai dalyvauja savivaldybei sudarant šį planą.

Globos namų direktorius informavo Seimo kontrolierių, kad šios naujai įsigaliojusios teisės aktų nuostatos globos namuose yra įgyvendinamos.

REKOMENDACIJOS

Vadovaudamasis Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 8 punktu, Seimo kontrolierius Raseinių rajono savivaldybės merui Algimantui Mieliniui rekomenduoja:

kartu su Blinstrubiškių senelių globos namų direktoriumi Algirdu Rimydziumi imtis priemonių, kad globos namų paskirtį numatančios teisės aktų formuluotės, taip pat globos namų pavadinimas būtų aiškūs, tikslūs ir neprieštaringi (ataskaitos 2 punktas).

Vadovaudamasis Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14 ir 17 punktu

nuostatomis, Seimo kontrolierius Blinstrubiškių senelių globos namų direktoriui Algirdui Rimydžiui rekomenduoja:

1. Imtis priemonių kuo daugiau skatinti gyventojų savarankiškumą: užtikrinti gyventojams galimybę pateikti pageidavimus dėl maisto produktų ar patiekalų asortimento; pagal galimybes virtuvėles įrengti visuose globos namų korpusuose, kad savarankiškesni gyventojai galėtų jomis naudotis ir taip būtų skatinami patys gamintis maistą; sudaryti sąlygas gyventojams patiems skalbti ir džiovinti savo drabužius, taip pat skatinti savarankiškai jais rūpintis (patiems ar padedamiems personalo skalbti, lyginti, taisyti ir pan.).

2. Užtikrinti, kad gyventojams ir toliau sudaromos sąlygos bet kuriuo metu, esant poreikiui, išgerti šilto vandens ar gėrimo.

3. Patikrinti ir sutaisyti neatsidarančius langus (balkono duris).

4. Užtikrinti, kad lovos skalbiniai ir rankšluosčiai būtų keičiami ne rečiau kaip kas 7 dienos.

5. Pagal galimybes ir toliau ateityje visuomet atsižvelgti į gyventojų pageidavimus gyventi konkrečiame kambaryje.

6. Sudaryti gyventojams galimybę saugiai laikyti savo asmeninius daiktus, užsirakinti savo asmenines gyvenamąsias patalpas, spintą arba spintelę, jeigu, įvertinus jų savarankiškumą, tai nesudaro pavojaus jų ar kitų asmenų saugumui.

7. Imtis priemonių, kad vyrai ir moterys maudytūsi ar būtų prausiami atskirai arba vonios patalpose būtų įrengtos pertvaros.

8. Užtikrinti, kad visos higienos patalpos būtų nuolat aprūpinamos būtinomis priemonėmis.

9. Pagal galimybes plėsti kultūrinių paslaugų teikimą, organizuoti daugiau užimtumo ir laisvalaikio veiklų, plėtoti globos namuose veikiančių būrelių veiklą ir įtraukti kuo daugiau gyventojų.

Vadovaudamasis Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalimi, prašyčiau šias rekomendacijas išnagrinėti ir apie jų nagrinėjimo rezultatus informuoti iki 2013-05-01.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas